ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়

ভি. এম. চৈয়দ মহম্মদ আৰু কোম্পানী

বনাম

অন্ধ্ৰ চৰকাৰ

(সংযুক্ত আপীলৰ সৈতে)

[মুখ্য ন্যায়াধীশ মেহেৰ চান্দ মহাজন, মুখাৰ্জী, ন্যায়াধীশ এছ আৰ দাস, ভিভিয়ান বসু আৰু গোলাম হাছান

ভাৰতীয় সংবিধান, অনুচ্ছেদ ১৪- ভাৰত চৰকাৰ আইন , ১৯৩৫,সপ্তম অনুসূচীৰ দ্বিতীয় তালিকাত প্ৰৱেশ ৪৮- মাদ্ৰাজ সাধাৰণ বিক্ৰী কৰ আইন (১৯৩৯ চনৰ নৰম)- সংবিধান বা ভাৰত চৰকাৰৰ আইন, ১৯৩৫- আইনৰ অধীনত গঠিত নিয়ম ১৬(৫) উলংঘা কৰে নেকি-আইনৰ ধাৰা ৫ (vi) উলংঘা কৰিছে নে নাই।

'মাদ্ৰাজ সাধাৰণ বিক্ৰী কৰ আইন ' (১৯৩৯ চনৰ নৰম) ভাৰত চৰকাৰ আইন , ১৯৩৫ উলংঘা নকৰে কাৰণ ভাৰত চৰকাৰ আইন , ১৯৩৫ৰ সপ্তম অনুসূচীৰ দ্বিতীয় তালিকাৰ ৪৮ নং প্ৰৱেশ যথেষ্ট বহল আছিল যাতে সামগ্ৰী ক্ৰেতাৰ লগতে বিক্ৰেতাৰ ওপৰতো কৰ আৰোপ কৰা আইনখন সামৰি ল'ব পৰা যায়।

ক'লে, যে ইংগিত দিব পৰা একো নাই যে অন্যান্য সামগ্ৰী ক্ৰেতাসকলৰ অৱস্থা বৰ্তমানৰ ক্ষেত্ৰত ছাল আৰু ছাল ক্ৰেতাসকলৰ দৰেই আছিল , সংবিধানৰ ১৪ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত এই আইনখন বাতিল কৰা হোৱা নাছিল কাৰণ বিবাদিত আইনখনে কেৱল কিছুমান নিৰ্দিষ্ট সামগ্ৰীৰ ক্ৰেতাসকলক কৰ আৰোপ কৰাৰ বাবে এককভাৱে উল্লেখ কৰিছে কিন্তু অন্য সামগ্ৰী ক্ৰেতাসকলক বাদ দিয়ে।

১৪ নং অনুচ্ছেদে আইনগত উদ্দেশ্যৰ বাবে শ্ৰেণীবিভাজন নিষিদ্ধ নকৰে যদিহে এনে শ্ৰেণীবিভাজন প্ৰশ্ন কৰা আইনখনৰ উদ্দেশ্য আৰু উদ্দেশ্যৰ সৈতে যুক্তিসংগত সম্পৰ্ক থকা কিছুমান পাৰ্থক্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হয়।

আইনৰ অধীনত গঠিত ১৬(৫) নিয়মে আইনখনৰ ধাৰা ৫(vi)ৰ বিধান উলংঘা কৰে কিন্তু এই উপ-নিয়মটো বিচ্ছিন্ন কৰিব পৰা যায় আৰু অন্যথা আইনখনৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত থাকিব পৰা নিয়মসমূহৰ বৈধতাক প্ৰভাৱিত নকৰে।

চিৰঞ্জিত লাল চৌধুৰী বনাম ভাৰত চৰকাৰ ([১৯৫০] এছ.চি.আৰ. ৮৬৯)ৰ নিৰ্ভৰ কৰিছিল।

দেৱানী আপীল অধিকাৰ : দেৱানী আপীল নং ১৮৭ আৰু ১৮৮, ১৯৫৩ চনৰ ।

মাদ্ৰাজৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ন্যায়াল য়ে লেখ আবেদন নং ২১ আৰু ৪১ ১৯৫২ চনৰ ওপৰত ২৯ তাৰি খে জাৰী কৰা ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা সংবিধানৰ ১৩২ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত কৰা আপীল ।

কে ভি ভেংকটাসুব্ৰমণিয়া আয়েৰ (তেওঁৰ সৈতে এ. এন. ৰঙাস্বামীআৰু এম. এছ. কে. আইয়ংগাৰ,) আপীলকাৰীৰ হৈ ।

উত্তৰদাতাৰ বাবে এম. চেছলিয়াচালাপতি প্ৰতিবাদীৰ হৈ।

ভি. কে. টি. চাৰি, মাদ্ৰাজৰ এডভোকেট জেনেৰেল (ভি. ভি. ৰাঘৱন , তেওঁৰ সৈতে) হস্তক্ষেপকাৰী (মাদ্ৰাজ চৰকাৰ)।

টি. আৰ. বালকৃষ্ণ আয়াৰ আৰু চৰ্দাৰ বাহাদুৰৰ বাবে হস্তক্ষেপকাৰী (ট্ৰেভাংকুৰ-কোচিন ৰাজ্য)।

নিত্তুৰ শ্ৰীনিবাস ৰাও, এডভোকেট জেনেৰেল মহীশূৰ (প 'ৰাছ এ. মেহতা, তেওঁৰ সৈতে) হস্তক্ষেপকাৰীৰ বাবে (মহীশূৰ ৰাজ্য)।

লাল নাৰায়ণ সিনহা (বি. কে. পি. সিনহা, তেওঁৰ লগত)ৰ বাবে হস্তক্ষেপকাৰী (বিহাৰ ৰাজ্য)।

১৯৫৪ চনত ১১ মাৰ্চ . আদালতৰ ৰায়দান ন্যায়াধীশ দাসে প্ৰদান কৰে .- এই দুটা আপীল মাদ্ৰাজৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ত দাখিল কৰা ১৯৫২ চনৰ ২১ আৰু ৪১ নং ৰিট আবেদনৰ পৰাই উদ্ভৱ হৈছে ২২৬ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত মাদ্ৰাজ সাধাৰণ বিক্ৰী কৰ আইন (১৯৩৯ চনৰ নৱম) আৰু সেই আইনৰ অধীনত গঠিত মুঠ আয় আৰু মূল্যায়ন নিয়মৰ বৈধতাক লৈ প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰা হৈছে।

আবেদনকাৰীসকল হৈছে টেনাৰ(জীৱ-জন্তুৰ ছালৰ পৰা চামৰা তৈয়াৰ কৰা ব্যক্তি) যিয়ে ব্যৱসায় চলাই আছে এলুৰু, পশ্চিম গোদাৱৰী জিলা, যি এতিয়া নতুনকৈ সৃষ্টি হোৱা অন্ধ্ৰ ৰাজ্য ৰ অংশ। তেওঁলোকে চামৰা লৈ পৰিৱৰ্তন নকৰা ছাল বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয় কৰে আৰু তেওঁলোকৰ ব্যৱসায় স্থলিত চামৰালৈ পৰিৱৰ্তন কৰাৰ পিছত তেনে ছাল ৰপ্তানি কৰে বা স্থানীয় ক্ৰেতাক বিক্ৰী কৰে। উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপীলকাৰীসকলে আইন আৰু নিয়মসমূহৰ বিৰুদ্ধে তলত উল্লেখ কৰা ভিত্তিত বিৰোধিতা কৰিছিল :-

(ক) প্ৰাদেশিক বিধানসভাৰ ১৯৩৫ চনৰ ভাৰত চৰকাৰ আইন অধীনত কোক্ৰেতাৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰি প্ৰণয়ন কৰিবলৈ কোনো ক্ষমতা নাছিল;

(খ) বিক্ৰীৰ ওপৰত কৰ পৰিশোধ কৰাৰ দায়বদ্ধতা ক্ৰেতা ক বিধি অনুসৰি নহয় , নিয়মৰ দ্বাৰা নিক্ষেপ কৰা হয়। এইটো আইন সভাই কাৰ্য্যপালিকাক অৰ্পণ কৰা অসাংবিধানিক কাম আৰু সেই অনুসৰি কৰ আৰোপ কৰাটো অবৈধ ;

(গ) ১সংবিধানৰ ৪ নং অনুচ্ছেদ অনুসৰি এই আইনখন বাতিল হৈছে যিহেতু ই কিছুমান ব্যৱসায়ত কৰ ক্ৰেতাসকলৰ বাবে এককভাৱে কয় আৰু সেয়েহে ই বৈষম্যমূলক; আৰু

(ঘ) আইনৰ অধীনত গঠিত নিয়মসমূহ আইনৰ মূখ্য অংশত প্ৰণয়ন কৰা বিধানৰ সৈতে অসঙ্গতিপূৰ্ণ আৰু নিষিদ্ধ।

উচ্চ ন্যায়ালয়ে আইটেম (ঘ)ৰ অধীনত থকা ভিত্তিৰ বাহিৰে পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা প্ৰতিটো ভিত্তিক বাতিল কৰিলে। ইয়াৰ মতে ১৬(৫) নিয়মটো আইন ভংগকাৰী কাৰণ ই আইনখনৰ ৫ (vi) ধাৰাত বিৰুধ কৰে আৰু তেওঁলোকৰ আবেদন খাৰিজ কৰে। সেয়েহে উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্ৰদান কৰা প্ৰমাণপত্ৰৰ অধীনত আপীলকাৰীসকলে বৰ্তমানৰ আপীল কৰিছে যে ই এই আদালতত আপীল কৰাৰ বাবে উপযুক্ত গোচৰ আছিল।

এইবোৰৰ সমৰ্থনত উপস্থিত হোৱা বিদ্বান অধিবক্তাআপীলসমূহে আইটেম (খ)ৰ অধীনত আপত্তিটো গুৰুত্ব দিয়া নাই কিন্তু বাকী থকা আপত্তিৰ ভিত্তিত জোৰ দিছে। আমাৰ মতে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সেই ভিত্তিত লোৱা সিদ্ধান্ত যথেষ্ট পৰিমাণে সু-ভিত্তিযুক্ত আৰু শুদ্ধ।

বিধানসভাৰ দক্ষতাৰ প্ৰশ্নটোৰ ওপৰত বিদ্বান অধিবক্তাই ভাৰতৰ সংবিধানৰ সপ্তম অনুসূচীৰ দ্বিতীয় তালিকাত থকা ৫৪ নং প্ৰৱেশলৈ আমাৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিলে আৰু যুক্তি দিছিল যে এই প্ৰৱেশে স্পষ্টভাৱে সেই কথা সূচায় যে ভাৰত চৰকাৰ আইন, ১৯৩৫ৰ সপ্তম অনুসূচীৰ দ্বিতীয় তালিকাত প্ৰৱেশ ৪৮ , যাৰ অধীনত বিবাদিত আইনখন গৃহীত হৈছিল, ইয়াৰ পৰিসৰ বহুত সংকীৰ্ণ আছিল আৰু সামগ্ৰী ক্ৰয়ৰ ওপৰত কৰ সম্পৰ্কে আইন প্ৰণয়নৰ অনুমোদন দিয়া বুলি পঢ়িব পৰা নাছিল। এই যুক্তি আমাৰ বাবে ভ্ৰান্ত যেন লাগে , কাৰণ সংবিধানৰ সপ্তম অনুসূচীৰ

দ্বিতীয় তালিকাৰ ৫৪ নং প্ৰৱেশত প্ৰকাশ কৰা সংবিধান সভাৰ উদ্দেশ্য সম্পূৰ্ণ বেলেগ সংস্থাৰ উদ্দেশ্য নিশ্চিত কৰাৰ বাবে পথ প্ৰদৰ্শক হ 'ব নোৱাৰে, অৰ্থাৎ ব্ৰিটিছ সংসদে ভাৰত চৰকাৰ আইন , ১৯৩৫ৰ সপ্তম অনুসূচীৰ দ্বিতীয় তালিকাত ৪৮ নং প্ৰৱেশ প্ৰণয়ন কৰাত। তদুপৰি, আমি উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সৈতে একমত যে ভাৰত চৰকাৰ আইনৰ সপ্তম অনুসূচীৰ দ্বিতীয় তালিকাত ৪৮ নং প্ৰৱেশ সঠিক নিৰ্মাণৰ ওপৰত, সামগ্ৰী ক্ৰেতাৰ ওপৰতো কৰ আৰোপ কৰা আইন সামৰি ল 'ব পৰাকৈ বহল আছিল আৰু সংবিধানৰ সপ্তম অনুসূচীৰ দ্বিতীয় তালিকাৰ ৫৪ নং প্ৰৱেশত সংবিধানসভাই সংশ্লিষ্ট প্ৰৱেশ ৪৮ৰ এই উদাৰ নিৰ্মাণক গ্ৰহণ কৰিছিল আৰু সেই সংশ্লিষ্ট প্ৰৱেশত কি অন্তৰ্নিহিত আছিল সেয়া স্পষ্ট ভাষাত প্ৰকাশ কৰিছিল।

বিদ্বান অধিবক্তাই আহ্বান জনোৱা পৰৱৰ্তী কথা টো সংবিধানৰ ১৪ নং অনুচ্ছেদৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত আছিল। আপীলকাৰীসকলৰ অভিযোগ হ 'ল যে বিবাদিত আইনখনে কেৱল কিছুমান নিৰ্দিষ্ট সামগ্ৰীৰ ক্ৰেতাসকল ৰ ওপৰত কৰ আৰোপ কৰাৰ বাবে এককভাৱে উল্লেখ কৰিছে যদিও আন সকলো সামগ্ৰীৰ ক্ৰেতাসকলক এৰি দিছে। সংবিধানৰ সম সুৰক্ষাৰ দফাটোৰ অন্তৰ্নিহিত নীতিৰ বিষয়ে চিৰঞ্জিতলাল চৌধুৰী বনাম ভাৰতীয় সংঘ (১) গোচৰত আৰু পৰৱৰ্তী কেইবাটাও গোচত আলোচনা আৰু ব্যাখ্যা কৰা হৈছে আৰু পুনৰাবৃত্তি কৰাৰ প্ৰয়োজন নাই। এইটো ভালদৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে যে আইনৰ সমান সুৰক্ষাৰ নিশ্চয়তাৰ বাবে একে আইন সকলো ব্যক্তিৰ বাবে প্ৰযোজ্য কৰা উচিত নহয়। ১৪ নং অনুচ্ছেদে আইন প্ৰণয়নৰ উদ্দেশ্যে শ্ৰেণীবিভাজন নিষিদ্ধ নকৰে, যদিহে এনে শ্ৰেণীবিভাজন প্ৰশ্ন কৰা আইনখনৰ উদ্দেশ্য আৰু উদ্দেশ্যৰ সৈতে যুক্তিসংগত সম্পৰ্ক থকা কিছুমান পাৰ্থক্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা হয়। চিৰঞ্জিতলাল চৌধুৰীৰ গোচৰৰ সিদ্ধান্ত লোৱা বিচাৰপীঠৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠতাই আঙুলিয়াই দিয়াৰ দৰে বিধানসভাৰ

শ্ৰেণীবিভাজনৰ বৈধতাৰ সপক্ষে এক প্ৰবল অনুমান আছে আৰু ইয়াক অসাংবিধানিক বুলি প্ৰত্যাহ্বান জনোৱাসকলৰ বাবেই সকলো সন্দেহৰ বাহিৰত অভিযোগ কৰা আৰু প্ৰমাণ কৰা যে আইনখনে একে পৰিস্থিতিৰ বিভিন্ন ব্যক্তিৰ মাজত ইচ্ছাকৃতভাৱে বৈষম্যমূলক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰে। আমাৰ সন্মুখত নথীত কোনো সামগ্ৰী নাই যে অন্যান্য সামগ্ৰী ক্ৰেতাসকলৰ অৱস্থাও ছাল আৰু ছাল ক্ৰেতাসকলৰ দৰেই। চিৰঞ্জিতলাল চৌধুৰীৰ গোচৰত সংখ্যাগৰিষ্ঠতাৰ সিদ্ধান্ত(১) আমাৰ সন্মুখত থকা গোচৰটোৰ ক্ষেত্ৰত স্পষ্টভাৱে প্ৰযোজ্য আৰু আমাৰ আগত থকা আপীলকাৰীসকলে সংখ্যাগৰিষ্ঠতাৰ সিদ্ধান্ত অনুসৰি তেওঁলোকৰ ওপৰত থকা প্ৰমাণ কৰিব লগীয়া দ্বায়িত্ব পালন কৰা নাই বুলি কোৱা স্থিতিৰ পৰা আঁতৰি যোৱাৰ কোনো উপায় নাই, যিটো তেওলোকে পালন কৰিব লগীয়া আছিল।

শেষত বিদ্বান অধিবক্তাই আহ্বান জনাইছে যে নিয়ম ১৬(৫) য়ে আইনখনৰ ধাৰা ৫(vi)ৰ বিধানসমূহ স্পষ্টভাৱে উলংঘা কৰে। এই উপ-নিয়মটো উচ্চ ন্যায়ালয়ে উলংঘাকাৰী বুলি ধৰি লৈছে আৰু সঁচাকৈয়ে মাদ্ৰাজৰ বিদ্বান মহাধিবক্তাই আমা ৰ আগত আগৰ দৰে উচ্চ ন্যায়ালয়ত বিতৰ্ক কৰা নাছিল যে নিয়ম ১৬(৫) ধাৰা ৫(vi)ৰ বিৰুদ্ধে বিৰোধী আছিল। সেই উপ-নিয়মটোৱে অৱশ্যে কেৱল অনুজ্ঞাপত্ৰবিহীন ডিলাৰ সকলকহে প্ৰভাৱিত কৰে আৰু যিসকল আপীলকাৰীসকল স্বীকাৰ্য্যভাৱে অনুজ্ঞাপত্ৰপ্ৰাপ্ত ডিলাৰ , সেই উপ-নিয়মৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত নহয়। তদুপৰি, আমাৰ সন্মুখত এইটোও পৰামৰ্শ দিয়া হোৱা নাই যে আপীলকাৰীসকলক কেতিয়াও এনেকুৱা ছাল বা ছাল ক্ৰয় কৰাৰ ক্ষেত্ৰত কোনো কৰ দিবলৈ আহ্বান জনোৱা হৈছিল , যাৰ সন্দৰ্ভত পূৰ্বতে কোনোবা পূৰ্বৰ ক্ৰেতাই কৰ দিছিল।সেই উপ-নিয়মটো স্পষ্টভাৱে বিচ্ছিন্ন কৰিব পৰা যায় আৰু অন্যথা আইনখনৰ পৰিসৰৰ ভিতৰত থাকিব পৰা নিয়মসমূহৰ বৈধতাক প্ৰভাৱিত কৰিব নোৱাৰে। আমাৰ দৃষ্টি নিয়মৰ কোনো দুৰ্বলতাৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হোৱা নাই ।

এনে পিস্থিতিত এই আপীলবোৰত নথীত কোনো সামগ্ৰী নাই যাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি আপীলটো আমি, খৰচৰ সৈতে খাৰিজ কৰিব লাগিব।

আপীল খাৰিজ কৰা হয়।

প্ৰতিবাদীৰ আৰু হস্তক্ষেপকাৰীৰ বাবে মাদ্ৰাজ , মহীশূৰ আৰু বিহাৰ ৰাজ্য ৰ বাবে: আৰ. এইচ. ধেবাৰ।

অনুবাদক-

প্ৰণৱ জ্যোতি বৰা

জ্যেষ্ঠ অনুবাদক

গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়